

JEFIM ZOZUĽA

ŽIVÝ

NÁBYTOK

ŽIVÝ NÁBYTOK

Copyright © Jefim Zozuľa
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2015
Translation © Ján Štrasser 2015

ISBN 978-80-556-0998-0

S FINANČNOU PODPOROU MINISTERSTVA KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

AD VERBUM

Published with the support of
the Institute for Literary Translation (Russia).

Táto kniha vyšla s láskavou podporou
Prekladateľského inštitútu v Rusku.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa
nesmie reprodukovat' ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi
prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani
vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného
a ani budúceho informačného systému a podobne, bez
predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Jefim Zozul'a

ŽIVÝ
NÁBYTOK

Z ruštiny preložil
JÁN ŠTRASSER

slovar

Nemý román

Podišiel som k umývadlu, chcel som si umyť ruky. Vzal som krčah, nahol som ho, no vysvitlo, že namiesto vody je v ňom plno akýchsi papierikov.

„Čo to má byť, dočerta!“ zahrešil som. „Čo je toto za hotel!“

Naozaj, hotel nestál zaveľa. Aj izba bola biedna. No čo už. Lepšie hotely boli obsadené, ustal som po ceste a nechcelo sa mi hľadať.

Natiahol som sa k zvončeku, aby som privolal recepcného a, ako to už býva, pre vlastné uspokojenie sa mu postťažoval, no namiesto toho som chytil krčah, bol som zvedavý, zaujímalo ma, čo sú to za papieriky. Videlo sa mi, že sú popísané.

Naozaj, na prvom papieriku, ktorý som vytiahol z krčaha, stálo mužským písmom:

Žeňka, miláčik, neplačte! Všetko bude v poriadku.

A na druhej strane bolo napísané tým istým písmom, no nervóznejšie a bezpochyby v silnom rozrušení:

Nekričte! Vy nepočujete, že kričíte, no na chodbe to môže niekto začuť.

Nič som nepochopil.

Navidomoči steny tejto izby, ktorá už toho zažila veľa, videli niečo strašné a kruté. Ale čo to bolo?

Veľmi ma to zaujalo, dokonca ma to vzrušilo. Vysypal som všetky papieriky na stôl, zabudol som na únavu a pustil som sa ich čítať.

Niektoré zápisky boli na veľkých listoch a písali ich na striedačku on a ona – hrdinovia tohto zvláštneho stretnutia v hoteli. Pomohlo mi to zrekonštruovať postupnosť ľúbostného vzťahu, zaprotokolovaného, ako neskôr vysvitlo, zo smutnej a trpkkej nevyhnutnosti.

Trochu som tie zápisky korigoval, tu sú:

Kam ste ma to priviedli? Toto je hotel. Nezvyknem chodiť do hotelov.

Musíme sa pozhovárať. Na ulici to nejde. Vy nepočujete.

Áno, som hluchonemá. Prečo ste ma oslovili?

Páčite sa mi. Už týždeň vás sledujem.

Všimla som si. No nie je pravda, že sa vám páčim.

Je.

Odchádzam. Nechcem tu byť. Je tu posteľ. Prečo ste ma sem priviedli? To sa nepatrí.

A čo som mal robiť? Na ulici sa s vami zhovárať nedá a ja sa chcem s vami zoznámiť.

Netreba sa nám zoznamovať. Vy ste hovoriaci a ja som hluchonemé dievča.

Na tom nezáleží. Jeden môj známy sa zalúbil do hluchonemej a vzal si ju. Už majú deti. A tie rozprávajú. Ako sa voláte?

Žeňa.

Kde ste chodili do školy? Máte také pekné písma.

V domove pre hluchonemých.

A čo teraz robíte? Kde bývate?

Bývam sama. Vlani mi umrela mama. Vyšívam. Tak ja už idem, majte sa dobre.

Nie, vy neodídete. Nepustím vás.

Tu sa pokojný tón korešpondencie končí. Navidomoči známosť pokračovala iným spôsobom, no vzrušené písma zápisu svedčí o tom, že čitateľ sa k hluchonemej správal hrubo.

Odchádzam, napísala chvejúcou sa rukou dievčina, nemáte právo sa ma dotýkať. Čo to má znamenať? Čo si to dovoľujete?

V tóne i v rukopise jeho odpovede cítiť spokojnú samolúbosť obyčajného donchuana z ulice:

Ospravedlňujem sa! No verte mi, je to fajn. Dobré, už sa vás ani nedotknem. Neodchádzajte! Budete ľutovať.

V prestávke medzi týmito a nasledujúcimi zápsmi zrejme prebiehal ten mlčanlivý boj úsmevov, pohľadov a odmlk, ktorý je takmer vždy rozhodujúcejší, než boj slovný či dokonca fyzický.

Slabý odpor dievčiny sa zračí len v jednom zápise.

Prečo si nechcete sadnúť, kam vám ukazujem? Čo odo mňa chcete? Pustte ma!

Dlho som si obzeral tie zhúžvané lístočky, čo ležali pred mnou, krivé, narýchlo načmárané riadky a postupne sa mi vybavovala celá tá scéna, v ktorej hluchonemú dievčinu zvádza hľadač dobrodružstiev.

V podstate v tom nebolo nič nezvyčajné. No v triaške ruky, ktorá sa prejavila v písme, v nervóznej náhlivosti, s akou sa k sebe tisli jednotlivé písmená a riadky, bolo čosi bezhranične smutné.

Čím dlhšie som si obzeral písmo dievčiny, tým hlbšie som precítoval hrôzu jej nemej samoty, bezmocnej, neistej a utrápenej.

Bolo to jasné: nemohla vzdorovať zvädzaniu.

Nechcem tu sedieť, písala. Prečo ma bozkávajú? To je bezočivosť! To je podl...

Prerušené.

Lístok je skrkvaný. Skúsené oko zvodcu zrejme lepšie čítalo v dievčininej tvári ako na papieri. Nedal jej dopísať.

Čosi slabé, ženské, pokorné bolo v tom skrkvanom nedopísanom lístku.

No zjavne to vždy nešlo tak ľahko a hladko. Aj on musel písať:

Žeňka, už sa neškriepme! Prečo plačete?

Urážate ma. Keby som mohla rozprávať, tak by ste si nedovoľovali.

Hlupáčik, ja vás neurážam. Páčite sa mi. Ako to súvisí s tým, že ste hluchonemá?

Nie som hlupáčik!

Tu cítiť odmlku. Nasledujúce zápisy sú napísané na inom papieri, na akýchsi útržkoch, akoby na okrajoch novín.

Ona píše. Tón sa prudko zmenil. Je pokojný.

Chcete sa bozkávať, ale nepoviete, kto ste.

Som úradníkom vo firme Speck & Co a zarábam sto rubľov.

Opäť odmlka.

Potom opäť nervózne rozťahané písmo:

To vás ešte stále baví bozkávať sa? Šla som s vami z hlúposti. Správne ste napísali, že som hlupaňa.

Vy nie ste hlupaňa. Vy ste múdra hlavička. Páčite sa mi čoraz väčšmi. Máte krásnu tváričku. Zbožňujem také tváre.

Ak nebudete pokojne sedieť, odídem. Nechcem sa s vami bozkávať. Neopovázajte sa.

Kolko máte rokov, Žeňka?

Hádajte.

Sedemnásť.

Nie, devätnásť. Už som stará. Tak, a teraz odchádzam. Stretne sa inokedy. Kolko je hodín?

Ešte je zavčasu. Neodídete. To je osud, že som vás stretol. Budeme sa často stretávať. Budem vás milovať, Žeňka!

To nie je pravda.

Je. Môžem sa s vami aj oženiť.

Pustte ma. Vy ste hovoriaci a ja som hluchonemé dievča. Hovoriaci sa neženia s hluchonemými.

Žeňka, miláčik, neplačte, všetko bude dobre.

Prečo som sem prišla? Aká som len hlúpa! Pri prvom stretnutí sa nesmie...

Opäť odmlka.

Tentoraz zrejme najdlhšia.

Ďalšie zápisky napísala unavená ruka, hneď to udrelo do očí.

On píše:

Už to viac neurobím. Chcete limonádu?

Odpoveď zrejme nebola v písomnej podobe.

Ďalšie zápisy sa vzťahujú k rôznym okamihom bezpochyby zložitého vzťahu.

Tu sú:

Viete, ako si budeme nažívať? Báječne! Budem mať vlastnú firmu. Budem pracovať, potom prídem domov. Doma ma privíta krásna žienka a ja ju...

Nasleduje nepublikovateľná, naivná a zároveň neľútostne chrapúnka veta. Zrejme pre ňu je celý papierik silno skrkvaný a roztrhaný.

Zalapaľ som po dychu. Aký len primitívne necitlivý, detsky krutý a naivne cynický je tento neľútostný mestský divoch!

Ďalší zápis.

Ťažko povedať, kedy bol napísaný: predtým či potom.

Zdá sa, že potom.

On píše.

Píše drsne a nahnevane. Na škatuľke od papiros atramentovou ceruzou:

Prečo kričíte? Mlčte! Zavrite ústa!

A to isté na rube papierika, ktorý mi prišiel pod ruku prvý:

Nekričte! Vy nepočujete, že kričíte, no na chodbe to môže niekto začuť.

Potom opäť jej zápis. Trpký, ťaživý:

Nedotýkajte sa ma! Ja vás nepoznám. Čo odo mňa chcete? Pustte ma! Čo to so mnou robíte?

A ešte jeden, tiež jej, priam strašný:

Ste zlý človek. Na ústach vám vidím, že mi nadávate.

Jeho odpoveď:

Ja vám nenadávam. Ale nekričte. Vy kričíte, no nepočujete to. To je škandál!

Potom opäť odmlka a dva posledné zápisy akosi nesúvisiace s predchádzajúcimi.

Ona:

*Ja viem, viac sa so mnou nestretnete, lebo je to moja vina.
Na prvom stretnutí sa nesmie mužovi dovoliť...*

Nedopísané.

Potom ešte jeden riadok:

Prečo hýbete perami? Zasa mi nadávate?

On:

Nenadávam vám. Spievam!

A tým sa zápis románika končí.

Skaza Hlavného Mesta

1

V to ráno sa kde-tu na námestiach a na nárožiach tvorili hlúčky malátnych ľudí. Neumytí, nevyspatí, strapatí, narychlo oblečení vybiehali z domov, vyplašene, váhavo chodili sem a tam po uliciach a bedákali:

„Prišli!“

„Áno! Sú tu!“

Ktosi so zavretými očami a rukami pritisnutými k hrudi vykladal:

„Sú tu. Bývam na predmestí a počul som tóny trúbok. Boli radostné. Celú noc vyhrávala hudba.“

„A naša armáda? Kde je naša armáda?“

„Nie je schopná s nimi bojovať. Najvyšší generál včera zverejnil strategický diagram, podľa neho sme slabší o dve celé šesť desiatín. Bojovať by bolo šialenstvo. Vojaci sa zavreli v kasárňach. Vravია, že ich zradili.“

„Hanba! Hanba!“

„Skaza!“

„Celú noc vyhrávala hudba.“

„Dnes vstúpia do mesta.“

„Hľadte! Hľadte!“

Jeden nevzhľadný, navidomoči chorý obyvateľ Hlavného Mesta si čupol, zdvihol obe ruky a vyľakane, zmätene cival na nebo.

Vysoko nad Hlavným Mestom krúžilo lietadlo.

Každú chvíľu sa od neho odlepil nevelký tmavý predmet a vlnovkou padal k zemi.

„Zachráňte sa!“ kričali ľudia zo všetkých strán. „Zachráňte sa! Zachráňte sa!“

Ulicami bežali nevýrazné zhrbené postavy, držali si hlavy a skrývali sa v domoch.

Zakrátko však opäť vyšli.

Vysvitlo, že víťazný nepriateľ hádže z lietadiel kvety. Obrovské kytice pravých karafiátov a ruží.

„Akí odporní, krutí ľudia!“

„Zločinci!“

„Zvery!“

„Podlé špinavé duše!“

Každý, aj ten najmiernejší obyvateľ Hlavného Mesta šťavnato nadával víťazom. Kvety namiesto nedávnych bômb. Kvety, zhadzované porazeným, poníženým a podupaným ľuďom, to bol krutý, nekonečne urážlivý výsmech.

Nik tie kvety nezbiehal. Dvoch výrastkov, ktorí ich zo zvedavosti zdvihli, dav zmlátil a hodil z mosta do rieky.

Hlavné Mesto prvý raz zažilo svoje poníženie.

Obchody boli zatvorené. Električky nepremávali.

Mnohí chodili v smútočnom oblečení.

A v rôznych štvrtiach mesta, na uliciach, balkónoch, námestiach a strechách sa váľali cudzie kvety, urážlivo žiarili cudzou provokujúcou radosťou a v obyvateľoch Hlavného Mesta vyvolávali urazené a zúfalé stony.

2

Čakalo sa, že nepriateľské vojská triumfálne vstúpia do mesta a prejdú hlavnými ulicami, aby očarili ženy a vyvolali hlboké zúfalstvo v dušiach mužov.

No neprišiel ani jeden oddiel. Nepriateľ sa utáboril ďaleko za mestom a len z niektorých vzdialených predmes-

tí bolo počuť hrať mnoho, ako neskôr vysvitlo päťdesiat, spojených orchestrov.

Každú noc nad Hlavným Mestom žiarili svetelné nápisy nepriateľských textových reflektorov. Na tmavom nebi sa objavili svetelné verše nepriateľských básnikov. Spievali o sile víťazov, o ich kultúrnosti a milosrdnosti. Po básňach svetielkovalo ubezpečenie, že obyvatelia Hlavného Mesta neutrpia nijakú ujmu a nebude narušený spôsob ich života a iba prezident bude musieť podpísať jednu podmienku. Slová „jednu podmienku“ boli podčiarknuté.

Potom sa na nebi rozsvetcovali reklamy nepriateľských obchodných firiem na mydlo, kakao, hodinky a topánky. Až do svitania ich bolo plné celé nebo. Obyvatelia doma plakali. Postávali pri oknách, hľadeli na nebo, čítali reklamy na nábytok z ohýbaného dreva alebo na hygienické sieťky na fúzy a plakali.

Ďalší deň prešiel pokojne. Hudba za mestom stíchla. Aj kvety sa prestali sypať. Len v noci opäť vtieravo a bezočivo žiarili na nebi pestré reklamy už menších a druhoradých firiem. Nemalo to konca.

3

Prezident Hlavného Mesta zvolal najaktívnejších členov parlamentu, zástupcov tlače i hlavného generála a vyhlásil, že Hlavné Mesto je na pokraji skazy.

Všetci to vedeli, keďže o skaze Hlavného Mesta sa veľa písalo ešte pred víťazstvom nepriateľa, no prezidenta si vypočuli s úctou, lebo bol mimoriadne vážený a za porážku neniesol vinu.

Mnohí z členov parlamentu dokonca premýšľali, že mu vyslovia sústrasť ako trpiteľovi a martýrovi.

„Občania, Hlavné Mesto zahynulo,“ povedal prezident. „Ešte nepoznáme podmienky mieru, no budú strašné. Vyzývam vás, aby ste zachovali pokoj a statočnú trpezlivosť.“

Jeho slová boli presvedčivé a upokojujúce.

„Treba vydať výzvu,“ navrhol jeden člen parlamentu.

„Áno. Áno. Okamžite. Výzvu. Treba zvoliť komisiu.“

Komisiu zvolili a výzvu napísali. Stálo v nej:

Občania Hlavného Mesta! Vyzývam vás, aby ste zachovali pokoj. Nesmieme sa dopustiť nijakého prehrešku voči víťazom. Neodpovedajte na nijakú ich urážku. Nevšímajte si kvety, reklamy ani hudbu našich nepriateľov. Budte trepezliví. Nech vám je na pomoci rozum, jediný vládca sveta, podrobte sa jeho zákonitej moci.

Výzva nepomohla. V noci sa v rôznych častiach mesta ozývala strelba. Z pušiek a kanónov sa pánilo na oznamy, neodbytné zastierajúce nebo.

Na jednom predmestí sa sformoval veľký partizánsky oddiel a pustil sa bojovať s víťazným nepriateľom.

Šialencov stihol krutý osud: odzbrojili ich, rozptýlili, násilím ich poumývali, prezliekli a prinútili ich počúvať hudbu, jeť vynikajúce jedlá a zabávať sa v spoločnosti krásnych žien.

Mnohí spáchali samovraždu, mnohých strčili do ústavov pre duševne chorých, no väčšina neobstála v skúške a ponížena, zosmiešnená sa vrátila do Hlavného Mesta.

4

Na piaty deň po triumfálnom víťazstve nepriateľ poslal parlamentárov. Prišli v otvorenom aute neozbrojení, bez ochranky a zastali pred prezidentovým domom. Boli traja: starec, žena a vysoký vycivený muž stredných rokov s prižmúrenými očami, na pohľad najtvrdší a najrozhodnejší z nich.

No vysvitlo, že na čele delegácie je tá chudá nevysoká žena s príjemným úsmevom a nevýraznými očami.

Oznámila prezidentovi Hlavného Mesta, že jej ľud nepraje porazeným nič zlé, nechce násilie ani pomstu. Žiada

len jedno: súhlas, aby nad Hlavným Mestom mohli postaviť nové mesto, nad jeho námestiami a ulicami nové námestia a ulice, nad jeho domami a mostami nové domy a mosty.

Prezident vstal z kresla, zalomil rukami a srdcervúco sa rozplakal.

Nepriateľskí parlamentári odstúpili a obrátili sa k stene. Žena bola rozrušená a nechápavo krčila plecami.

Keď prezident prestal plakať, pristúpila k nemu a povedala bez súcitu, ale aj bez krutosti:

„Nechápem, čo vás tak znepokojilo, pán prezident. Zrejme ste nás nepochopili. Ani jednému obyvateľovi Hlavného Mesta, ani jednej budove v ňom sa nestane ujma. Naše mesto postavíme nad Hlavným Mestom. O našej technike ste už, dúfam, počuli. Pravda, spôsobíme vám isté nepohodlie: pred vašimi oknami budú stáť oceľové piliere – základy našich domov a ulíc. Ale to predsa nestojí za reč! Isteže, potom u vás bude väčšie šero ako teraz, možno v niektorých štvrtiach bude úplne tma, no čo už, budete používať elektrinu. Nič sa nedá robiť! Vôľa môjho ľudu je svätá. Nemám právo ju porušovať.“

Prezident Hlavného Mesta mlčal.

Nepriatelia boli struční, korektní a vecní. Neboli sentimentálni. Navyše presne vedeli, čo chcú, a takisto vedeli, že nijaká sila na svete im nezabráni uskutočniť svoje predsavzatie.

„Prečo to robíte?“ spýtal sa prezident a nahlas si vzdychol. Hneď si uvedomil, že jeho otázka je skôr prejavom únavy než štátnickej múdrosti.

„Áno!“ opravil sa. „Spýtal som sa len tak. Ale povedzte, čo budete robiť v Hornom Meste?“

„Budeme tam žiť,“ odvetil namiesto ženy starec a posmešne zaodráhal.

„Čudné!“

„Na tom nie je nič čudné,“ povedala žena.

„Chcete nás zničiť!“ vzdychol prezident.

Ani o týchto slovách sa nedalo povedať, že by urobili veľký dojem na nepriateľských parlamentárov.

„Nie, vážení, to ma radšej zabite! Zabite ma!“ tragicky vykrikol prezident a urobil zúfale gesto.

Parlamentári sa zamračili, v ich vyspelej priemyselnej krajine neboli na pátos zvyknutí a prezidentov pátos im bol navidomoči nepríjemný.

„Zabite ma! Neznesiem túto neslýchanú potupu. Žiť dolu, v šere, pod vami, večne sa s vami stýkať, miešať sa s vami... Nie!“

„Prepáčte,“ prerušila ho žena, „obyvatelia Hlavného Mesta nás nebudú vidieť a nebudú sa s nami stýkať. Len prvých desať rokov, kým sa neskončia práce dolu, ale potom nás už neuvidíte.“

„Ako to?“

„Obyvatelia Hlavného Mesta budú mať vstup do Horného Mesta čo najprísnejšie zakázaný.“

„Zabite ma! Zabite! Nechcem s vami vyjednávať. Nech je prekliata kultúra, ak môže byť taká krutá!“ opäť vzbĺkol prezident. „Zabite ma! Rozváľajte Hlavné Mesto, najprv ho zmeňte na trosky a až potom si stavajte svoje nové mesto. Ešte dnes začnem organizovať povstanie. Chodte preč! Nemáme sa o čom rozprávať.“

„Škoda,“ ľahostajne odvetila žena. „Povstanie je barbarstvo. A navyše k ničomu nevedie. Sme veľmi silní. No musím vám povedať, že cesta kultúry je jediná správna.“

„Ako sa opovažujete hovoriť o kultúre?“ vykrikol prezident s pátosom, ktorého bolo v Hlavnom Meste hojne.

„Áno, práve o nej hovorím. Nám ide o skutočnú kultúru. Myslíte si, že by sme vás ušetrili, keby sme nechceli zachovať vašu kultúru? Pokladáme váš národ za zastaraný, no vašu kultúru si ceníme a svoje mesto postavíme nad vaším jedine preto, lebo chceme mať a zachovať vaše stavby, vaše nádherné múzeá, vaše knižnice a vaše chrámy. Jedine preto. Chceme mať vašu starú nádhernú kultúru takpovediac v našej pivnici a nechať ju vyzrieť ako víno.“

Prezident Hlavného Mesta sa obrátil na víťazov s prosbou, nech aspoň na jednu noc očistia nebo od obchodných oznamov, aby mal možnosť upovedomiť obyvateľstvo o podmienkach mieru a o rozhodnutí víťazov postaviť nad Hlavným Mestom nové mesto.

Nepriateľský štáb odpovedal, že sa to dá urobiť aj prostredníctvom tlačených výziev, ale ak si prezident želá použiť na to akurát nebo patriace víťazom, môže o tom začať rokovať s reklamnými agentúrami, ktoré si nebo prenajali, a vykompenzovať im straty, ktoré v takom prípade utrpia.

Prerokúvanie tejto otázky v parlamente prvý raz odhalilo zmierlivecký charakter stredu. Jeden z rečníkov umiernených frakcií predniesol obsírný prejav, v ktorom dokazoval, že nepriateľ má zo svojho hľadiska, teda z hľadiska víťaza pravdu a nemôže konať inak ako koná. Nie je rozumné púšťať sa do nekonečných sporov a navidomoči neplodného boja. Je nevyhnutné pokiaľ možno neodkladne vypracovať všeobecné podmienky dohody a boj začať, až keď nastanú priaznivé okolnosti.

Prejav tohto rečníka vyvolal ostrý nesúhlas. Vmietli mu do tváre dokonca výčitku, že zapredal a zradil Hlavné Mesto. Troch predstaviteľov extrémistických frakcií bolo treba násilím vyviešť z rokovacej miestnosti.

„Nezískali ste náhodou zákazku na výstavbu niekoľkých ulíc Horného Mesta?“ zúrivo zakričal jeden z vyvážaných na nešťastného rečníka.

Prezident Hlavného Mesta, vyčerpaný po niekoľkých prebdených nociach, oznámil v súvislosti s touto výčitkou, že nepriateľ, ako to vyplýva zo základnej štúdie Horného Mesta, obyvateľom Hlavného Mesta nijaké zákazky dávať nebude, preto je výčitka predstaviteľa extrémistických frakcií nielen nespravodlivo urážlivá, ale aj absolútne neopodstatnená.

Nato prezident navrhol ukončiť neplodné spory a zvoliť komisiu na rokovanie s nájomcami neba o tom, aby na jednu noc stiahli z neho reklamy.

Komisiu zvolili.

Do večera bol problém vyriešený: vláda Hlavného Mesta dostala k dispozícii polovicu nebeskej klenby, aby mohla obyvateľstvu oznámiť veľmi dôležité informácie.

Vyhlásenie napísal sám prezident. Parlament ho schválil a večer sa na tmavomodrej, tajomne ľahostajnej nebeskej klenbe rozžiarili rovné, strohé, zlovestné červené písmená:

Občania, písalo sa vo vyhlásení, buďte statoční! Posledný raz hľadíte na slobodné nebo, na naše nebo. Odteraz nám už nepatrí. Hviezdy sa už nebudú trblietať pre vás a ani slnko nebude žiariť pre vás. Naše veľké, krásne a milované Hlavné Mesto bude obrovskou tmavou, mŕtvolne elektrickou pivnicou. Nad ním bude stáť nové mesto a nám bude vstup doň prísne zakázaný. Horné Mesto sa bude stavať desať rokov a každý deň bude nad nami menej a menej voľného neba. Toto strašné rozhodnutie, milí občania, prijali víťazi. Vydržte to! Buďte statoční! K tomu nech vám pomáha rozum a jediná pozemská múdrosť – múdrosť nádeje. Nie je možné, aby Hlavné Mesto tak strašne a neodvratne zahynulo. Je to skúška slepého osudu. Nech nám pomáha nádej, bohá myseľ a viera v šťastnú zmenu okolností.

Nasledoval suchý text paragrafov mierovej zmluvy.

6

Bola to mimoriadne nepokojná noc. Už pred uverejnením prezidentovho vyhlásenia sa v Hlavnom Meste začali šíriť fámy, že nepriateľ postavil desať vierst od mesta akési obrovské kovové trúby a namieril ich na Hlavné Mesto.

Večerníky vyslovili znepokojujúce úvahy, že to zariadenie má zmazať prezidentovo vyhlásenie, ak jeho obsah

bude pre víťazov nepríjemný, zrejme ide o stroje vyvolávajúce umelý dážď alebo zatmenie neba.

No zvláštne polnočné vydania vyvrátili tento predpoklad. Vysvitlo, že tie stroje a trúby nainštalovala nepriateľská Asociácia účinnej filozofie a zariadenie malo vyrábať všade počuteľný strojový systematický smiech nad neúspechmi a prechmatmi vlády, politických strán a obyvateľstva Hlavného Mesta.

Noviny, ktoré prvé informovali o skutočnom účele strojov a trúb, pridali k správe radu, nech ľudia na noc dobre zavru dvere i okná a podľa možností nevychádzajú z domu, aby nepočuli potupný, žiaľ, neodvratný rehot.

Bulvárne plátky, vychádzajúce dva až tri razy za hodinu, stihli prevziať tento oznam a pridať k nemu bojové komentáre a hrozby, že občania Hlavného Mesta nestrpia takýto výsmech a že treba okamžite zmobilizovať všetky bubny, ktoré sa nachádzajú v Hlavnom Meste, všetky zvony a zvončeky, húkačky a ďalšie nástroje, ktoré sú schopné vyvolať veľký hluk, a keby to nestačilo, nezastaviť sa ani pred delostreleckou paľbou.

O druhej v noci sa ozvali prvé výbuchy strašného strojového smiechu.

Nepredstaviteľná tieseň tých zvukov spôsobila, že sa rozbúšili a zovreli srdcia všetkých živých bytostí v Hlavnom Meste.

Strojový rehot mal dvojaký účinok: rozosmieval a zároveň ubíjal.

Tú noc nik nespál.

Po uliciach sa s divým rehotom potlkali výrastkovia, dospelí, ženy, starci. Mnohí sa zadúšali plačom. Mnohí, ktorí podľahli nákazlivosti strojového rehotu, sa smiali a zároveň plakali.

Vyskytli sa aj pokusy rušiť činnosť tých vskutku pekelných strojov. Niekde bubnovali a kričali, niekde čosi vybuchovalo, neustále bolo počuť strelbu, no čoskoro bolo jasné, že ak rehot bude pokračovať, jeho následky budú katastrofálne.